

Entrevista ■ Aharon Appelfeld Escriptor

“La meva feina és interessar-me pels éssers humans”

Text: Ada Castells

Mentre el fotògraf el fa seure al sofà de tons neutres de l'Hotel Alexandre, Aharon Appelfeld (Czernowitz, Bucovina, 1932) venç la timidesa a cops d'ironia: “Proper salt, Hollywood!”, diu. No em puc estar de desmentir-l'hi: “No, proper salt, premi Nobel”. Em mira amb cara de nen, tot murri. En l'expressió em sembla veure-hi l'Hugo, el protagonista de *Flors d'ombra* (Club Editor), un nen jueu ucraïnès que s'ha d'amagar al recambró d'un bordell. A la vida hi ha moments de tendresa i en el periodista, també. Appelfeld em diu que tinc un nom jueu, que vol dir *delicat* i *bonic*. Després s'atura, dubta, i al final m'ho demana: “Ets jueva?”. Responc que no, però que intentaré ser sensible. Torna a mirar-me, ara sorneguer, perquè s'ha vist descobert en la ficció. Les bondadoses prostitutes de la novel·la cauen sovint en el tòpic de creure que els jueus són més intel·ligents i sensibles que els gentils. Appelfeld ho desmenteix: “Soc un humanista i no faig diferències. La meva professió és interessar-me pels éssers humans i les seves imperfeccions”. L'entrevista, promet.

La mare del protagonista, un nen jueu, el deixa en mans d'una amiga de la infantesa que treballa en un bordell. Per què ha triat aquest amagatall?

Tothom va fer el que va poder per salvar els seus. No importava on amagar-los. Jo no volia fer sensacionalisme. El meu tema és la naturalesa humana, i una casa de prostitució em donava un ventall variat de caràcters, fins i tot religiosos. Al llibre no hi ha pornografia.

Aquest tractament del sexe tan subtil, tractant-se de l'escenari d'un

bordell, deu haver estat tot un repte com a escriptor.

La relació amb el nen, sobretot a mesura que es fa gran, és molt ambigua. Per ell, la seva protectora és una figura maternal, però també una dona. És difícil destriar una cosa de l'altra, però he mirat de fer-ho d'una manera delicada. M'he centrat més en els sentiments que a descriure el cos.

Quan la mare del noi el deixa en mans de la prostituta, li diu que no deixi de llegir i de fer els deures, però ell n'és incapaç. ¿Aquesta va ser també la seva història?

No he escrit exactament què em va passar. La meva mare va ser assassinada i al meu pare el van enviar a un camp de treball. Jo tenia vuit anys i mig i vaig ser adoptat per un grup criminal d'ucraïnesos. Aquesta va ser la meva escola. La meva vida em va preparar per ser escriptor. Em va portar pels llocs més cruels i més bruts perquè sabés bé com és la vida.

Només podeu escriure d'això?

Un escriptor real només pot escriure de la seva pena. No pot inventar. He estat aquí tres dies i no puc escriure un llibre sobre Barcelona. Tampoc ho podria fer si hi estigués deu anys. Què hauria entès? Només pots escriure de la teva experiència i jo en tinc una de molt llarga.

Creu que, si no hagués passat per aquestes experiències tan dures, no hauria escrit?

Això no se sap mai. Proust va viure plàcidament i escrivia força bé.

I com va passar el jove Appelfeld d'aquesta crueltat al gest d'agafar lllapis i paper?

Vaig acabar la primària i ja va venir la guerra. Jo estava sol, sense pares i sense educació. Després de la guerra vaig arribar a Israel, als 14 anys, i em vaig posar a treballar en un quibuts. Al vespre, aprenia hebreu. Va ser la meva llengua adoptiva. Sé moltes llengües:

la materna era l'alemany; l'àvia parlava en jiddisch; el meu entorn era en ucraïnès; els veïns eren polonesos i l'alta cultura era en francès.

I l'entrevista la fem en anglès... però amb totes aquestes possibilitats, no opta per la llengua materna, com la majoria d'escriptors, sinó que escriu en hebreu.

Per a mi hauria estat difícil adoptar la llengua dels assassins dels meus pares, oncles i avis.

I per què aquest nen sol, amb una llengua nova, es posa a escriure?

Llegir per a mi era recuperar la meva família i vaig començar a escriure per tornar-los a la vida. Per a mi escriure és una cosa existencial.

Al final de la novel·la, un dels personatges, que torna del camp de concentració, és incapaç d'explicar què ha passat. Vostè ho fa a través dels seus llibres. ¿Creu que és la seva obligació?

Jo només intento deixar constància dels fets veritables, però no per obligació moral.

Escriu per recuperar els meus. Per a mi escriure és existencial

I per què a través de la ficció?

Ficció és profunditat. La ficció ens connecta a l'ànima i al cos. Les memòries són una altra cosa: ens connecten a la història. Tot el que escric està connectat amb fets reals, però mai no és real del tot, perquè la biografia no la pots canviar i un escriptor ha de poder canviar les coses. És lliure. Joestic interessat en l'individu, no en el món en general. Em centro en l'Hugo i la Mariana, la seva protectora. Vull explicar les seves vides i què pensen i en què creuen. L'aspecte religiós també m'interessa molt. No només escric dels jueus sinó també dels no jueus. Ells formen part de la meva vida.

I tots som tan o tan poc intel·ligents i sensibles.

Sí, jo no puc creure que els jueus ho siguem més. Això és cosa de gentils i fixa't que al llibre sempre són dones gentils les que ho diuen. Tots som éssers humans, però sí que puc dir que en aquell temps vam sofrir més els jueus.

L'Hugo no s'explica per què els perseguïen. ¿És una pregunta que també es feia de nen? ¿Encara se la fa ara?

És una pregunta que tots els jueus es fan. Què tinc de dolent? Quan jo era un nen i vivia al bosc no parava de demanar-me: “Per què em volen matar? Pel meu nas? Les meves orelles?”. Al bosc sentia els nens que anaven a l'escola i pensava: “Jo per què no hi puc anar?”. No tinc la resposta de per què s'enviava tothom d'un poble al crematori: nens, rics, pobres, vells, professionals respectables, gent de mala vida... Tothom. Per què? L'odi als jueus té una llarga explicació i ve de molt lluny.

Encara ara, la guerra d'Israel ha revifat l'antisemitisme europeu.

No sóc jo qui ho pugui explicar. Haurien de donar explicacions els europeus.

I, vostè, que és ciutadà d'Israel, què en pensa de la situació?

